

Lagmotion 1

Renlund m.fl.: Förslag till lag om ändring av 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Till Riksdagen

MOTIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I lagmotionen föreslås att lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) ändras så att grunddel och syskonförhöjning enligt lagen om stöd för vård av barn i hemmet (24/85), då det gäller ensamförsörjare som avses i inkomstskattelagens (1535/92) 103 §, inte inverkar på grund-

dagpenningens belopp, eller på dagpenningen avvägd enligt förtjänsten till den del den inte överskrider beloppet för full grunddagpenning. Motsvarande begränsning av s.k. jämkning av förmånerna skulle gälla familjer, där båda föräldrarna är arbetslösa.

MOTIVERING

Med anledning av budgetförslaget för 1993, godkände riksdagen i december 1992 en ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) som innebar att grunddel och syskonförhöjning enligt lagen om stöd för vård av barn i hemmet (24/85) fr.o.m. 1.1.1993 i motsvarande grad minskar beloppet av full grunddagpenning eller dagpenning avvägd enligt förtjänsten. Lagändringen var en av de många sparåtgärder man tvingats till för att sanera den offentliga ekonomin. Ett av de godtagbara målen härvidlag är att undvika dubbleringar av sociala förmåner samt att det totala beloppet av olika förmåner är större än tidigare löneinkomst.

När jämkning av sociala förmåner görs, finns det emellertid alltid risk för att vissa grupper av medborgare drabbas oskäligt. Socialpolitiken måste så långt det är möjligt ta sin utgångspunkt i den enskilda individens och familjens behov. Därför måste beredskap finnas att snabbt eliminera följdverkningar som av en eller annan orsak, ibland p.g.a tidsbrist i beredningsarbetet, visar sig uppenbart oskäliga.

I det aktuella fallet uttryckte riksdagen sina farhågor om att lagändringen kan leda till oskäliga situationer och ett ökat behov av kommu-

nalt utkomststöd. Riksdagen förutsatte att regeringen skrider till åtgärder om så visar sig bli fallet. Redan nu har i offentligheten förekommit uppgifter som visar att ensamförsörjare i vissa fall p.g.a lagändringen hamnar i en situation som måste anses uppenbart oskälig, speciellt då man jämför med andra slag av familjer.

En ensamförsörjare som är arbetslös, som har haft låga inkomster eller inte varit medlem i en arbetslöshetskassa och därmed lyfter endast grunddagpenning, får genom lagändringen sina månatliga inkomster sänkta med åtminstone hemvårdsstödet grunddel (1 958 mk) om barnet är under tre år, dvs. med ungefär en tredjedel, till ca 3 500 mk. Lagändringen innebär stora svårigheter också i familjer där båda föräldrarna till barn under tre år är arbetslösa och som haft små inkomster eller inte hört till någon arbetslöshetskassa.

Oskäligheten blir uppenbar då man jämför med familjer i andra situationer. I en familj med två försörjare, där den ena föräldern arbetar, kan hemvårdsstödet flyttas över på honom/henne, varvid den andra får sin arbetslöshetserättning ograverad. Inga inbesparingar i de offentliga utgifterna görs alltså här, trots att anta-

let sådana familjer torde vara mycket större än sådana där båda är arbetslösa. I familjer där båda föräldrarna arbetar, eller där den ena föräldern arbetar hemma samtidigt som hon/han sköter barn, utbetalas hemvårdsstödet naturligtvis också om de inte utnyttjar kommunal dagvård.

Att lagändringen på beskrivet sätt drabbar olika familjetyper radikalt olika, kan inte vara lagstiftarens avsikt. Eliminierandet av dubblering av sociala förmåner skall vara ett mål också då saneringen av den offentliga ekonomin fortskrider, men jämkning bör åtminstone i beskrivna fall inrikta sig endast på sådan utkomst som överskrider basskyddet. Så länge man bibehåller

rätten till stöd för vård av barn i hemmet, som har sin grund i den subjektiva rätten till dagvård, kan den inte få bli en belastning för arbetslösa ensamförsörjare och familjer där båda är arbetslösa, om den kvarstår som en förmån för familjer där ena eller båda föräldrarna arbetar.

Redan riksdagens uttalande i samband med godkännandet av den nämnda lagändringen förpliktar regeringen till åtgärder. Sakens natur gör dock att den måste anses brådskande. På basis av det ovanstående föreslår vi därför

att Riksdagen skall godkänna följande lagförslag:

Lag

om ändring av 27 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 27 § 1 mom. lagen den 24 augusti 1984 om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) sådant det lyder delvis ändrat genom lagar av den 11 januari 1985, den 27 februari 1987, den 9 februari 1990 och den 30 december 1992 (34/85, 226/87, 98/90 och 1651/92), en ny 16 punkt som följer:

27 §

Sociala förmåners inverkan på arbetslöshetsdagpenningen

Om någon erhåller annan än i 5 § nämnd lagstadgad förmån eller folkpension med stöd av 22 § 2 mom. folkpensionslagen, minskas beloppet av hans fulla grunddagpenning eller den dagpenning avvägd enligt förtjänsten som utbetalas till honom med förmånens belopp. Härvid beaktas dock inte följande pensioner eller sociala förmåner:

gen om stöd för vård av barn i hemmet, om förmånstagaren är sådan ensamförsörjare som avses i 103 § inkomstskattelagen (1535/92) eller om också förmånstagarens make eller person som tillsammans med förmånstagaren fortgående bor i äktenskapsliknande förhållande lyfter arbetslöshetsdagpenning, då förmånstagaren är berättigad endast till grunddagpenning eller om dagpenning avvägd enligt förtjänsten efter minskningen skulle underskrida beloppet för full grunddagpenning.

16) grunddel och syskonförhöjning enligt la-

Denna lag träder i kraft den

199 .

Helsingfors den 10 februari 1993

Boris Renlund
Jan-Erik Enestam
Eva Biaudet

Håkan Malm
Jörn Donner
Håkan Nordman

Margareta Pietikäinen
Henrik Westerlund
Gunnar Jansson

Renlund ym.: Ehdotus laiksi työttömyysturvalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan työttömyysturvalakia (602/84) muutettavaksi siten, että lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) mukainen perusosa ja sisaruskorotus, kun kyseessä on tuloverolain (1535/92) 103 §:ssä tarkoitettu yksinhuoltaja, eivät vaikuta peruspäivärahan mää-

rään tai ansioon suhteutettuun päivärahaan siltä osin kuin se ei ylitä täyden peruspäivärahan määrää. Vastaava etujen ns. tasausta koskeva rajoitus koskisi perheitä, joissa molemmat vanhemmat ovat työttöminä.

PERUSTELUT

Vuoden 1993 talousarvioehdotuksen johdosta eduskunta hyväksyi joulukuussa 1992 työttömyysturvalain (602/84) muutoksen, jonka mukaan lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) mukainen perusosa tai sisaruskorotus vähentää 1.1.1993 lähtien vastaavassa määrin täyden peruspäivärahan määrää tai ansioon suhteutettua päivärahaa. Lainmuutos oli yksi monista säästötoimenpiteistä, joihin jouduttiin julkisen talouden saneeraamiseksi. Yhtenä hyväksyttävänä tavoitteena tässä on estää sosiaalietujen kahdentuminen ja eri etujen kokonaismäärän muodostuminen aikaisempaa palkkatuloa suuremmaksi.

Sosiaalietujen tasausta tehtäessä on aina olemassa vaara, että ne kohdistuvat kohtuuttomasti tiettyihin kansalaisryhmiin. Sosiaalipolitiikan lähtökohtana on mahdollisimman pitkälti oltava yksilön ja perheen tarpeet. Tämän vuoksi on oltava valmius poistaa nopeasti seuraukset, jotka syystä tai toisesta, joskus valmistelussa vallinneen aikapulan vuoksi, osoittautuvat ilmeisen kohtuuttomiksi.

Nyt kyseessä olevassa tapauksessa eduskunta ilmaisi pelkonsa siitä, että lainmuutos voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin ja kunnallisen toi-

meentulotuen tarpeen lisääntymiseen. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin. Jo nyt julkisuudessa on esiintynyt tietoja, jotka osoittavat yksinhuoltajien joutuvan lainmuutoksen vuoksi tietyissä tapauksissa tilanteeseen, jota on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana, erityisesti muunlaisiin perheisiin verrattaessa.

Pienituloisen ja työttömyyskassaan kuulumattoman työttömän yksinhuoltajan, joka näin ollen nostaa ainoastaan peruspäivärahaa, kuu-kausitulot alenevat lainmuutoksen vuoksi ainakin kotihoidon tuen perusosan (1 958 mk) verran eli noin kolmanneksen, siis noin 3 500 markkaan, jos lapsi on alle kolmivuotias. Lainmuutos merkitsee suuria vaikeuksia myös perheissä, joissa molemmat alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmat ovat työttöminä ja heillä on ollut pienet tulot tai he eivät ole kuuluneet työttömyyskassaan.

Kohtuuttomuus on ilmeinen verrattaessa toisenlaisissa tilanteissa oleviin perheisiin. Kahden huoltajan perheessä, jossa toinen vanhemmista käy työssä, kotihoidon tuki voidaan siirtää hänelle, jolloin toinen saa työttömyyskorvauksensa lyhentämättömänä. Mitään julkisten menojen

säästöjä ei siis tehdä tässä siitä huolimatta, että tällaisten perheiden määrä lieene paljon suurempi kuin perheiden, joissa molemmat ovat työttöminä. Perheille, joissa molemmat vanhemmat käyvät työssä tai joissa toinen vanhemmista tekee työtä kotona samalla kun hän hoitaa lapsia, maksetaan myös tietenkin kotihoidon tukea, elleivät he käytä kunnallista päivähoitoa.

Lainsäätäjän tarkoituksena ei voi olla, että lainmuutos kohdistuu kuvatulla tavalla eri perhetyyppeihin kovin eri tavoin. Sosiaalietujen kahdentumisen poistaminen tulee olla tavoitteena julkisen talouden saneeraamisessa myös jatkossa, mutta tasauksen tulee ainakin kuvatuissa tapauksissa kohdistua ainoastaan perusturvan ylittävään toimeentuloon. Niin kauan kuin säily-

tetään oikeus kotihoidon tukeen, jolla on perustansa subjektiivisessa oikeudessa päivähoitoon, siitä ei saa muodostua raskaita työttömille yksinhuoltajille eikä perheille, joissa molemmat ovat työttöminä, jos se pysyy etuutena perheille, joissa toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat käyvät työssä.

Jo eduskunnan lausuma mainitun lainmuutoksen hyväksymisen yhteydessä velvoittaa hallituksen toimenpiteisiin. Asiaa on luonteensa puolesta pidettävä kiireellisenä. Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 27 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 11 päivänä tammikuuta 1985, 27 päivänä helmikuuta 1987, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (34/85, 226/87, 98/90 ja 1651/92), uusi 16 kohta seuraavasti:

27 §

Sosiaalietuuksien vaikutus työttömyyspäivärahaan

Jos henkilö saa muuta kuin 5 §:ssä tarkoitettua lakisääteistä etuutta tai jos hän saa kansaneläkettä kansaneläkelain 22 §:n 2 momentin perusteella, hänen täysimääräisen peruspäivärahansa määrää tai hänelle maksettavaa ansioon suhteutettua päivärahaa vähennetään etuuden määrällä. Tällöin ei kuitenkaan seuraavia eläkeitä ja sosiaalietuuksia oteta huomioon:

16) lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukainen perusosa ja sisaruskorotus, jos edunsaaja on tuloverolain (1535/92) 103 §:ssä tarkoitettu yksinhuoltaja tai jos myös edunsaajan puoliso tai henkilö, joka asuu jatkuvasti edunsaajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa, nostaa työttömyyspäivärahaa edunsaajan ollessa oikeutettu ainoastaan peruspäivärahaan, tai jos ansioon suhteutettu päiväraha vähennyksen jälkeen alittaisi täyden peruspäivärahan määrän.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 1993

Boris Renlund
Jan-Erik Enestam
Eva Biaudet

Håkan Malm
Jörn Donner
Håkan Nordman

Margareta Pietikäinen
Henrik Westerlund
Gunnar Jansson